

Vergaderjaar 1996–1997

25 019

Wijziging van de Wet op de inkomstenbelasting 1964 en de Wet op de loonbelasting 1964 (beperking aftrekbare kosten ter zake van criminele activiteiten)

Nr. 5

VERSLAG

Vastgesteld 22 oktober 1996

De vaste commissie voor Financiën¹, belast met het voorbereidend onderzoek betreffende bovenstaand wetsvoorstel, brengt als volgt verslag uit van haar bevindingen. Met een tijdige beantwoording van de onderstaande vragen en opmerkingen acht de commissie de openbare behandeling van dit wetsvoorstel voldoende voorbereid.

I. Inleidende opmerkingen

De leden van de PvdA-fractie hebben met waardering kennis genomen van het voorliggende wetsvoorstel. Deze leden achten het van een algemeen maatschappelijk belang om criminele activiteiten tot het uiterste te bestrijden.

De leden van de CDA-fractie hebben met instemming kennisgenomen van deze voorgenomen wetwijziging. Het aftrekbaar zijn van kosten verbonden aan criminele activiteiten druist in tegen het rechtsgevoel van de burger: criminaliteit is verboden, maar fiscale munt eruit slaan mag wel.

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het onderhavige wetsvoorstel. Naar het oordeel van de VVD-fractie is het onderhavige wetsvoorstel een codificatie van het rechtsgevoel dat velen hebben; namelijk misdaad dient bestreden te worden. De leden van de VVD-fractie zijn van mening dat aan het beginsel van fiscale neutraliteit in onze fiscale wetgeving zoveel mogelijk moet worden vastgehouden. Echter, naar het oordeel van deze leden is er in het onderhavige geval veel voor te zeggen enige inbreuk op dit beginsel voor lief te nemen. De leden van de VVD-fractie kunnen dan ook instemmen met het wetsvoorstel.

De leden van de D66-fractie hebben met veel belangstelling van dit wetsvoorstel kennis genomen. Hoewel in het belastingrecht fiscale neutraliteit als belangrijk beginsel geldt, wordt deze neutraliteit bij met criminele activiteiten samenhangende kosten bij de bepaling van het belastbaar inkomen doorbroken. Voortaan zullen deze kosten bij een strafrechtelijke veroordeling of een met het Openbaar Ministerie aangegane transactie niet langer aftrekbaar zijn. Daarmee wordt door de

¹ Samenstelling:

Leden: Schutte (GPV), Van Rey (VVD), Terpstra (CDA), Smits (CDA), Reitsma (CDA), Vliegthart (PvdA), Ybema (D66), voorzitter, Schimmel (D66), Van Gijssel (PvdA), Witteveen-Hevinga (PvdA), Hillen (CDA), Hoogervorst (VVD), ondervoorzitter, Van Wingerden (AOV), Rabbae (GroenLinks), Voûte-Droste (VVD), Adelmund (PvdA), Giskes (D66), H. G. J. Kamp (VVD), Zonneveld (CD), Van Dijke (RPF), Van der Ploeg (PvdA), B. M. de Vries (VVD), Van Zuijlen (PvdA), Van Walsem (D66) en Ten Hoopen (CDA).

Plv. leden: Van der Vlies (SGP), Van Hoof (VVD), De Hoop Scheffer (CDA), Van der Linden (CDA), Wolters (CDA), Noorman-den Uyl (PvdA), Bakker (D66), Jeekel (D66), Van Zijl (PvdA), Liemburg (PvdA), De Jong (CDA), Rijpstra (VVD), Verkerk (AOV), Rosenmöller (GroenLinks), Hofstra (VVD), Crone (PvdA), Assen (CDA), M. M. H. Kamp (VVD), Marijnissen (SP), Leerkes (U55+), Verspaget (PvdA), Hessing (VVD), Van Nieuwenhoven (PvdA), vacature D66 en Van de Camp (CDA).

regering beoogd om het algemeen belang zo goed mogelijk te dienen door criminele activiteiten tot het uiterste te bestrijden.

De regering heeft hiermee een fundamentele keuze gemaakt in het spanningsveld tussen enerzijds het fiscale recht (fiscale neutraliteit) en anderzijds het strafrecht. Deze keuze wordt door de leden van de D66-fractie ondersteund. Het algemeen belang rechtvaardigt naar haar oordeel in dit geval de kostenaf trek bij crimineel verkregen inkomsten te schrappen.

De leden van de SGP-fractie hebben met belangstelling kennis genomen van het wetsvoorstel en de daarbij behorende toelichting. Zij kunnen zich heel wel verenigen met de doelstellingen van het wetsvoorstel, die beogen de kosten terzake van criminele activiteiten voor de aftrekbaarheid voor de inkomsten-, loon- en vennootschapsbelasting te beperken. Zij kunnen het op zichzelf wel begrijpen, dat in het wetsvoorstel een element van spanning zit waar het gaat om enerzijds de fiscale neutraliteit en anderzijds de handhaving van de rechtsorde. Toch zijn zij van mening dat de maatschappelijke wenselijkheid het in dit geval moet winnen van dogmatische zuiverheid. Niettegenstaande hun positieve houding tegenover het wetsvoorstel, willen zij nog enkele vragen stellen.

De leden van de GPV-fractie hebben met belangstelling kennis genomen van onderhavig wetsvoorstel. Deze leden kunnen ermee instemmen dat kosten die verband houden met misdrijven niet langer aftrekbaar zijn. De motivering die hieraan ten grondslag ligt en de daaraan gekoppelde reikwijdte van de voorgestelde regeling roept bij deze leden echter enkele vragen op.

1.2 Omtrent de beperking van de kostenaf trek

Het criterium kosten en lasten die verband houden met misdrijven ter zake waarvan de ondernemer door een Nederlandse strafrechter bij onherroepelijke uitspraak is veroordeeld, is erg onbepaald. De leden van de PvdA-fractie vragen zich af of dit in de praktijk aanleiding zal kunnen geven tot interpretatieverschillen. Als voorbeeld vragen zij zich af welke kosten bijvoorbeeld niet aftrekbaar zouden zijn ter zake van een onderneming die is veroordeeld wegens het gedurende een reeks van jaren, opzettelijk op illegale wijze lozen van afval. Kan de inspecteur na een onherroepelijke veroordeling de kosten van het bestuur van deze onderneming corrigeren; en de kosten van de juridische bijstand? Is ook bedoeld dat de inspecteur de kosten van een verliesgevende coffeeshop elimineert en een substantieel positief belastbaar bedrag vaststelt, indien de eigenaar en/of aandeelhouder van dit etablissement is veroordeeld in verband met de handel en/of import van verdovende middelen? Kan de inspecteur een streep halen door de aangegeven compensabele verliezen van een sapverwerkend bedrijf dat is opgezet om de import van verdovende middelen «te begeleiden», zo vragen deze leden.

De leden van de CDA-fractie merken op dat kosten die te maken hebben met criminele activiteiten waarvoor iemand niet veroordeeld is wel aftrekbaar zijn. Als het de belastinginspecteur bekend is, dat het om criminele activiteiten gaat, hoe heeft hij dan te handelen?

De leden van de D66-fractie merken op dat uitsluiting van de aftrek eerst aan de orde komt wanneer er in Nederland strafrechtelijk wordt ingegrepen door een veroordeling dan wel een transactie ter zake van een misdrijf. Kan de regering aangeven wanneer en op welke wijze in FIOD-zaken de aftrekbeperking in werking treedt?

1.3 Misdrijf en overtreiding

De leden van de VVD-fractie merken op dat zij het eens zijn met het onderscheid dat gemaakt wordt met betrekking tot uitsluiting van de aftrek in geval er sprake is van een veroordeling danwel een transactie ter zake van een misdrijf en situaties waarbij sprake is van een overtreiding.

De leden van de SGP-fractie merken op dat er onderscheid wordt gemaakt tussen de aftrekbaarheid van kosten in verband met misdrijven en overtredingen. Kosten terzake van misdrijven zullen niet meer aftrekbaar zijn – onder de voorwaarden van het wetsvoorstel –, kosten van overtredingen blijven dat wel. Ook de Raad van State heeft op dit onderscheid gewezen. Noch de Memorie van Toelichting, noch het nader rapport hebben deze leden kunnen overtuigen van de wenselijkheid van het gehanteerde onderscheid. Het enkele argument, dat overtredingen minder ernstige inbreuken zijn op de rechtsorde, is niet steekhoudend. Achterliggende gedachte van het wetsvoorstel is in zijn algemeenheid, dat kosten terzake van inbreuken op de rechtsorde niet meer aftrekbaar zouden moeten kunnen zijn. Daarbij kan in het midden worden gelaten of de inbreuk «licht» dan wel «zwaar» is. Redenerend vanuit die achtergrond is het onderscheid tussen overtreiding en misdrijf niet overeind te houden. Beide vormen van normoverschrijdende activiteit zijn onwenselijk. De kosten daaruit voortvloeiend zouden dan ook in beide gevallen niet langer aftrekbaar moeten zijn. Gaarne vernemen de aan het woord zijnde leden op dit punt een nadere beschouwing van de kant van de regering. Daarbij zien zij ook gaarne betrokken de eventuele budgettaire en personele consequenties van het betrekken van overtredingen bij de voorgestelde maatregelen. Tevens zouden zij inzicht willen hebben in het aantal gevallen waarin normoverschrijdende activiteiten, waarbij kosten voor aftrek in aanmerking komen, moeten worden aangemerkt als overtreiding.

De leden van de GPV-fractie constateren dat de staatssecretaris het bestrijden van criminele activiteiten van algemeen maatschappelijk belang acht en dat hij daarin de motivatie vindt om kosten van criminele activiteiten als aftrekpost in de fiscaliteit te weren. Is het tegengaan van overtredingen ook niet een maatschappelijk belang? Waarom worden kosten die samenhangen met overtredingen dan niet als aftrekpost geweerd? Het maakt principieel gezien toch niet uit of een overtreiding van een andere aard of minder ernstig is dan een misdrijf, zo vragen deze leden.

1.4 Internationale fiscale verhoudingen

De leden van de PvdA-fractie zijn verheugd over het feit dat in het kader van de bestrijding van criminele activiteiten in internationaal verband aansluiting is gezocht bij de wetgeving van een aantal andere landen.

In de Memorie van Toelichting wordt uitgebreid verwezen naar het fiscale regime in andere landen m.b.t. deze kwestie. Slechts enkele landen doorbreken de fiscale neutraliteit op dit punt. Gaat Nederland met deze maatregel uit de pas lopen in vergelijking met ander EU landen, willen de leden van de CDA-fractie weten? Past deze maatregel in het kader van de Europese wetgeving en rechtspraak?

1.5 Effectiviteit van de wet

In de Memorie van Toelichting wordt gesteld, dat er weinig gebruik wordt gemaakt van de aftrekmogelijkheden van criminele kosten. De opbrengsten zullen dan ook gering zijn. Wat is dan het voornaamste motief om deze wetswijziging in te voeren, zo vragen de leden van de

CDA-fractie zich af? Dit wetsvoorstel zal naar de mening van de aan het woord zijnde leden dan ook weinig bijdragen aan de bestrijding van de criminaliteit.

In de Memorie van Toelichting stelt de Staatssecretaris dat onder het huidige fiscale regime de winst/inkomen uit criminele activiteiten op normale wijze wordt belast. De leden van de VVD-fractie merken op dat deze stelling juist is, voorzover er überhaupt iets belast wordt. Hoeveel inkomsten uit criminele activiteiten worden überhaupt belast en hoe groot is het zwarte circuit verbandhoudend met deze activiteiten? Is de Staatssecretaris van mening dat door deze wetgeving er meer inkomsten uit criminele activiteiten belast zullen worden? Met andere woorden hoe effectief zal deze wet zijn? De vraag met betrekking tot de effectiviteit van de wet kan ook gesteld worden bij de aftrekbeperking van kosten die verband houden met wapens, munitie alsmede met agressieve dieren waarvan bezit verboden is.

Op pagina 5 van de Memorie van Toelichting lezen de leden van de GPV-fractie dat de staatssecretaris verwacht dat van de aftrekbeperking een preventieve werking kan uitgaan. Dit lijkt de aan het woord zijnde leden wat ver gezocht. De budgettaire opbrengst van de maatregelen zal naar verwachting immers zeer beperkt zijn. Kan de staatssecretaris desalniettemin nader uiteen zetten in welke mate hij een verband verwacht tussen de dit voorstel en de bestrijding van de criminaliteit?

1.6 Overgangsregeling

Met betrekking tot de in het wetsvoorstel opgenomen overgangsbe-
paling stellen de leden van de SGP-fractie enige vragen. Regel is, dat aan kosten die reeds in aftrek zijn gebracht niet meer wordt getornd. Kosten die na inwerkingtreding van de wet in aanmerking worden genomen, kunnen worden gecorrigeerd. Laat de regering op die manier niet de koppeling los met het strafbare feit, terzake waarvan die kosten zijn gemaakt? Hoe lang zullen de consequenties van deze overgangsregeling nog opgeld doen? Immers, veroordeling van een bepaald feit vindt meestal geruime tijd na het feit zelf plaats. De relatie van de voorgestelde wetgeving met strafbare feiten, waarvan de veroordeling pas plaatsvindt na inwerkingtreding wordt op deze manier losgelaten. De aan het woord zijnde leden vinden dat niet wenselijk. De aftrek kan naar hun mening nooit worden losgekoppeld van het strafbare feit zelf. Zij bepleiten dan ook dat het voorstel in die zin gewijzigd wordt, dat de aftrek van kosten in verband met criminele activiteiten, terzake waarvan de veroordeling plaatsvindt na inwerkingtreding van de wet, kan worden gecorrigeerd, zij het dat dan wel een zekere termijn in acht moet worden genomen. Kan wellicht aansluiting worden gevonden bij artikel 16 AWR? Over een en ander vernemen zij gaarne een nadere toelichting en reactie van de regering.

De leden van de GPV-fractie begrijpen uit de toelichting dat uitsluiting van de aftrek pas aan de orde is wanneer er in Nederland strafrechtelijk wordt ingegrepen, waarbij de mogelijkheid bestaat de aftrek van kosten en lasten in de vijf voorafgaande jaren ongedaan te maken. Kan van deze mogelijkheid al gebruik gemaakt worden bij de inwerkingtreding van voorliggend wetsvoorstel, zo vragen deze GPV-leden. Of wordt de termijn van het ongedaan maken van de aftrek de eerste vijf jaren gekoppeld aan de ingangsdatum van de wet?

1.7 Medeplichtigheid

Het is de leden van de CDA-fractie niet duidelijk in welke gevallen anderen medeplichtig zijn, zonder dat ze persoonlijk veroordeeld zijn en wanneer niet. In de Memorie van Toelichting wordt gesproken over dieven wel en helers niet, maar ook over werknemers wel en daardoor de ondernemer ook. De leden van de CDA-fractie zouden op dit punt gaarne enige toelichting van de regering zien.

1.8 Termijn aftrekbeperking

Tussen het moment waarop de kosten en lasten in aftrek zijn gebracht en het moment van veroordeling ligt een periode van veelal enkele jaren. Daarom stelt de regering voor de aftrek van kosten en lasten in de vijf jaren voorafgaande aan het jaar van de veroordeling in feite ongedaan te maken. De leden van de D66-fractie vinden deze vijf-jaarstermijn te kort. Er zit naar hun oordeel te veel een kanselament in. Het justitieel apparaat draait nu eenmaal langzaam. Het zou toch uiterst vreemd als iemand wordt veroordeeld voor iets wat meer dan vijf jaar terug speelde over dat jaar wel aftrek van kosten en lasten krijgt in tegenstelling tot degene die iets heeft gedaan binnen vijf jaar voor zijn veroordeling. De leden van de D66-fractie stellen dan ook voor om de vijf-jaarstermijn om te zetten in een tien-jaarstermijn. Wat was voor de regering de reden om «slechts» van een termijn van vijf jaar uit te gaan?

1.9 Aftrekposten

De leden van GPV-fractie vragen de staatssecretaris ten principale wat de legitimiteit is van aftrekposten. Is de staatssecretaris met deze GPV-leden van mening dat aftrekposten over het algemeen gerechtvaardigd zijn als er voor het maken van kosten een publiek of maatschappelijk belang gediend wordt?

De voorzitter van de commissie,
Ybema

De griffier van de commissie,
Van Overbeeke